

OBSAH

Úvodní poznámka	5
Předmluva	7
Přehled obsahu	11
Obsah	13
Zkratky a znaky	21
Část první: Právní věda a právní praxe	23
I. Právní věda	23
1. Historie právní vědy	23
2. Předmět právní vědy a její společenské poslání	27
3. Teoretický přístup k poznání práva	29
4. Systém právní vědy	30
4.1. Právní filozofie a teorie práva	30
4.2. Další obory právní vědy	31
4.3. Horizontální třídění právní vědy	32
5. Postavení právní vědy v systému věd	33
II. Právní praxe	34
1. Pojem právní praxe	34
2. Právnícká etika	35
3. Právní rétorika	36
Část druhá: Právo a člověk /Právní antropologie/	38
I. Člověk a občan	38
II. Postavení člověka v právu	39
1. Svoboda a rovnost	39
2. Svoboda a její antinomie	40
3. Vše je dovoleno, co není zakázáno	43
4. Ochrana proti sobě samému	48
5. Rovnost a její antinomie	50
III. Člověk ve společnosti	51
1. Ontogeneze člověka jako subjektu práva	51
2. Ontogeneze člověka jako občana	54
Část třetí: Právo ve společnosti	57
I. Právo a kultura. Kultura práva	57
1. Kultura	57
2. Trojí vztah kultury a práva	57

II. Původ a justifikace práva	59
1. Proč je ve společnosti právo	59
2. Reprodukce života ve společnosti	60
3. Entropie života ve společnosti	62
III. Co ve společnosti platí?	64
IV. Dynamika a stabilita práva	66
V. Efektivnost práva. Pokus v právu	67
VI. Mechanismus a způsob působení práva	69
Část čtvrtá: Normativní regulace	72
I. Normativní systémy a místo práva v nich	72
II. Právo jako společenský regulátor	72
III. Právo jako normativní systém	73
1. Pojem práva	73
1.1. Co je právo	73
1.1.1. Obtížnost poznání	73
1.1.2. Právo a moc	76
1.1.3. Právo a vůle	79
1.1.4. Komponenty pojmu práva	80
1.1.5. Chápání práva v průběhu času	81
1.1.6. Shrnutí a závěry	84
2. Různé aspekty práva	87
2.1. Právo objektivní a právo subjektivní	87
2.2. Právo heteronomní a právo autonomní	89
2.3. Právo kogentní a právo dispozitivní	91
2.4. Právo striktní a právo pružné	94
3. Ontologické a gnoseologické aspekty práva	94
3.1. Bytí a trvání práva	94
3.1.1. Kategorie bytí a platnosti	94
3.1.2. Skutková podstata a norma	96
3.1.3. Trvání práva	97
3.1.4. Kontinuita práva	100
3.1.5. Akulturace práva	102
3.2. Poznání práva	104
3.2.1. Problémy poznání	104
3.2.2. Právo jako předmět poznání	106
IV. Úplnost práva	107
1. Antinomie úplnosti práva	107
2. Mezery v právu	108
V. Systém práva	110
1. Vnitřní souladnost práva	110

2. Právo hmotné a právo procesní	111
3. Právní odvětví	112
3.1. Právo veřejné a právo soukromé	112
3.2. Třídění práva a právní odvětví	112
4. Právo vnitrostátní, právo mezinárodní, právo evropské	113
VI. Subjekty práva	114
1. Subjekty právních norem	114
2. Subjekt právo tvorný	114
3. Subjekty, jimž je právo určeno	115
3.1. Adresáti a recipienti práva	115
3.2. Osoby	116
3.2.1. Osoby fyzické	117
3.2.2. Osoby právnické	118
3.3. Kvantitativní aspekt adresátů práva	119
4. Komunikace mezi subjekty práva	120
VII. Obsah, forma a předmět práva	121
1. Obsah práva	121
2. Forma práva	122
3. Předmět práva	123
Část pátá: Společenské hodnocení	125
I. Hodnoty a hodnocení	125
II. Právo jako systém hodnotící a hodnocený	126
1. Právo jako systém hodnotící	126
2. Právo jako systém hodnocený	128
III. Právní vědomí	129
1. Pojem právního vědomí	129
2. Některá obecná pravidla právní	131
IV. Morálka	133
V. Spravedlnost	134
VI. Nespravedlnost a bezpráví	137
Část šestá: Velké právní systémy	142
I. Právní geografie	142
II. Právní systém kontinentální	143
III. Právní systém angloamerický	146
1. Geografické rozšíření a charakteristika	146
2. Právo anglické	147
3. Precedenční právo v USA	153
IV. Islámský právní systém	156
V. Některé další právní systémy	160

Část sedmá: Tvorba práva	161
I. Tvorba práva a tvorba zákona	161
II. Zákonost zákonodárství	163
III. Legislativní pravomoc	164
IV. Legislativní proces	165
1. Dva aspekty legislativního procesu	165
2. Legislativní proces ve smyslu právním	166
3. Legislativní proces ve smyslu sociálním	167
4. Stadia legislativního procesu	168
4.1. Zjištění potřeby právní úpravy	168
4.2. Vznik legislativního záměru	169
4.3. Realizace legislativního záměru	169
V. Způsob právní úpravy	170
1. Vymezení právní úpravy	170
2. Právní úprava zákonná	171
2.1. Parciální právní úprava	171
2.2. Kodifikace	171
3. Změna právní úpravy	173
3.1. Forma změny právní úpravy	173
3.2. Novelizace	173
3.3. Skončení účinnosti právní normy. Derogace	174
3.4. Inkorporace /Republikace/	176
VI. Legislativní technika a právní jazyk	178
1. Pojem legislativní techniky	178
2. Srozumitelnost právní normy	178
3. Jazykový výraz právní normy	179
3.1. Právní jazyk	179
3.2. Sémantické vlastnosti právního jazyka	185
3.2.1. Přesnost významu pojmů	185
3.2.2. Jednoznačnost pojmů	189
3.2.3. Stálost pojmosloví	189
3.3. Pragmatické vlastnosti právního jazyka	190
VII. Právní předpis a struktura /Struktura právního předpisu/	191
1. Právní předpis jako uvědomělá struktura	191
2. Formální členění právního předpisu	192
2.1. Preambule	192
2.2. Hierarchie členění právních předpisů	193

Část osmá: Prameny práva a právní skutečnosti	195
I. Prameny práva	195
1. Pojem pramene práva	195
2. Druhy pramenů práva	197
2.1. Právo psané	197
2.1.1. Pojem práva psaného /Právní předpis/	197
2.1.2. Kvantitativní vztah právního předpisu a právní normy	198
2.2. Právo smluvní	199
2.3. Soudcovské právo	200
2.4. Obyčejové právo	202
2.4.1. Obyčejové právo jako právní systém	202
2.4.2. Obyčeje a zvyklosti	204
2.5. Obecné zásady právní	205
2.6. Ekvita a rozum	207
2.7. Učené knihy a expertizy. Jurisprudence	207
3. Normativní odkazy na mimoprávní pravidla chování	208
II. Právní skutečnosti	210
1. Pojem právní skutečnosti	210
2. Druhy právních skutečností	211
3. Právní úkony	212
4. Smlouvy	214
5. Úřední rozhodnutí	217
Část devátá: Právní normy	218
I. Pojem právní normy	218
1. Norma a norma právní	218
2. Znaky právní normy	219
2.1. Formální znaky právní normy	219
2.2. Materiální znaky právní normy	219
2.2.1. Regulativnost	219
2.2.2. Právní závaznost	220
2.2.3. Obecnost	221
2.2.4. Vynutitelnost	224
II. Struktura právní normy	227
1. Skladebné prvky právní normy	227
2. Podmíněná a nepodmíněná právní norma	228
III. Druhy právních norem	231
1. Hmotněprávní a procesněprávní normy	231
2. Třídění právních norem podle právní síly /Hierarchie právních norem	231

3.	Třídění právních norem z hlediska jejich teritoriálního působení	233
4.	Právní normy podle povahy hypotézy	234
5.	Právní normy podle povahy dispozice	235
5.1.	Právní normy kogentní a právní normy dispozitivní.	235
5.2.	Přikazující, zakazující a dovolující právní normy	235
6.	Právní normy podle sankce	235
7.	Právní normy finální /teleologické/	235
8.	Právní normy odkazující a blanketové	236
9.	Zmocňovací právní normy	237
10.	Dočasné /termínované/právní normy	237
11.	Intertemporální právní normy.	238
12.	Kolizní právní normy.	239
IV.	Vznik právní normy jako zdroje práv a povinností	240
1.	Etapy vzniku	240
2.	Platnost právní normy	241
3.	Účinnost právní normy.	241
4.	Použitelnost (aplikovatelnost) právní normy	243
V.	Působnost právní normy	244
VI.	Bezrozpornost právního řádu	244

Část desátá: Právní argumentace, interpretace

	a právní spor	246
I.	Základy právní argumentace	246
1.	Argumentace a interpretace	246
2.	Druhy interpretace podle jejího právního významu.	249
3.	Metody výkladu	250
II.	Právní dokazování a vedení sporu	255
1.	Spor	255
2.	Argumentace a dokazování	257
3.	Různé stránky dokazování	260
4.	Vady dokazování.	261
4.1.	Právní a logické vady dokazování	261
4.2.	Chyby odvozování	262
4.3.	Specifické chyby dokazování	263

Část jedenáctá: Právní norma a skutečnost 265

I.	Právní norma a lidské chování	265
II.	Uskutečňování práv a povinností.	265
1.	Výkon práva a chování podle práva.	265

2. Porušení práva, zneužití práva a výkon práva in fraudem legis.	268
2.1. Porušení práva. Protiprávní úkon	268
2.2. Zneužití práva	269
2.3. Výkon práva in fraudem legis	271
3. Uskutečňování povinností.	272
4. Aplikace práva. Subsumpce	272
5. Soudce a zákon.	274
III. Právní důvod a právní následek.	278
Část dvanáctá: Právní vztahy	279
I. Subjektivní právo, nárok a kompetence	279
1. Subjektivní právo	279
2. Nárok	284
3. Pravomoc a kompetence.	284
II. Základní práva a svobody	285
1. Základní práva	285
2. Občanské svobody	286
III. Subjektivní povinnosti	288
IV. Odpovědnost	288
V. Pojem a prvky právního vztahu	291
1. Právní vztah	291
2. Vznik právního vztahu	292
3. Prvky právního vztahu	293
Část třináctá: Důvěra v právo. Právo na ochranu	295
I. Právní jistota	295
II. Nepřípustnost zpětné účinnosti /Lex retro non agit/ .	298
1. Formulace otázky	298
2. Nabytá práva	300
3. Právněfilozofické hledisko.	301
4. Právněpolitické hledisko	303
III. Zákonnost.	304
1. Dva aspekty zákonnosti	304
2. Existuje morální povinnost dodržovat právo?	305
IV. Právo na ochranu. Státní monopol poskytování právní ochrany	307
V. Právo na soudní ochranu	310
1. Soudní ochrana a právní jistota	310
2. Pravda a pravděpodobnost v soudním procesu	311
3. Rozhodnutí a jeho přezkoumatelnost.	313

Část čtrnáctá: Právo a informace /Právní informatika/	315
I. Dvojí pojetí právní informatiky	315
II. Informace	316
III. Právní informace	320
IV. Automatizovaný informační systém	322
V. Automatizované informační systémy a ochrana osobnosti	323
VI. Specifické problémy právní odpovědnosti	325
VII. Počítač a člověk. Základní filozofická otázka	326
Použitá literatura	328
O autorovi	340
Jmenný rejstřík	341
Věcný rejstřík	343